

Avdelning för utveckling av beredskap

Julia Fredriksson
010-240 50 47
julia.fredriksson@msb.se

Regeringskansliet
Justitiedepartementet
103 33 STOCKHOLM

MSB:s medverkan i genomförandet av EU:s strategi för Östersjöregionen och dess handlingsplan

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) har fått i uppdrag att årligen rapportera om sin medverkan i genomförandet av EU:s strategi för Östersjöregionen och dess handlingsplan. I bifogade PM redovisar MSB föregående kalenderår.

I detta ärende har överdirektör Nils Svartz beslutat. Julia Fredriksson har varit föredragande. I den slutliga handläggningen har också avdelningschef Cecilia Looström deltagit.

Nils Svartz

Julia Fredriksson

Kopia: Tillväxtverket

MSB Myndigheten för samhällsskydd och beredskap

Postadress
651 81 Karlstad

Besöksadress:
Stockholm: Fleminggatan 14
Karlstad: Norra Klaragatan 18
Sandö: Sandövägen 7
Revinge: Revingeby

Telefon: 0771-240 240
Fax: 010-240 56 00

registrator@msb.se
www.msb.se

Org nr.
202100-5984

Myndigheten för
samhällsskydd
och beredskap

PM

Datum
2015-01-27

Diariernr
Tillhör 2011-5684

2 (11)

Julia Fredriksson
010-240 5047
julia.fredriksson@msb.se

Redovisning av MSB:s medverkan i genomförande av EU:s strategi för Östersjöregionen och dess handlingsplan

Rapporteringen sker enligt regeringsbeslut Fö2011/1519/SSK där MSB uppdras att årligen redovisa åtgärder vidtagna med anledning av EU:s Östersjöstrategi och dess handlingsplan. Rapporteringen sker enligt översänt frågeformulär¹.

Myndighetens interna arbete

- Nyttan av Östersjöstrategin

MSB har varit involverat i arbetet med strategin sedan förslagsstadiet. Under året 2014 har MSB, i sin nya roll som prioriteringsrådessamordnare (PAC), fokuserat sitt arbete på att initiera projekt vars syfte och innehåll kan bidra till myndighetens övriga verksamhet eller där befintlig verksamhet kunnat integreras som en del av strategin dvs. där samarbete sammanfaller med myndighetens huvudsakliga uppdrag. I MSB:s planeringsanvisningar för verksamhetsplanering 2015-2018 lyfts arbetet med genomförandet av EU:s Östersjöstrategin som ett av många viktiga ingångsvärden för myndighetens verksamhetsplanering.

Under 2014 initierade MSB och Östersjösekretariatet en process inriktad mot "Risk management capability based on gaps identification in the Baltic Sea Region". Avsikten var att bidra vid tillämpningen av det nya PA Secure i Östersjöstrategins handlingsplan. Ett förberedande arbete kunde påbörjas med stöd av Svenska institutet för att ta fram en ansökan till projekt som bygger på resultaten från det avslutade 14.3 projektet. Ansökningen om projektet **From Gaps to Caps** har beviljats medel från DG-ECHO. Förberedelser pågår nu inför projektstarten i mars 2015.

Projektet kommer fortsätta det intressanta arbetet med riskanalyser i den makroregionala kontexten mellan Östersjöländerna. "From Gaps to Caps" kommer sålunda bidra i tillämpningen av Östersjöstrategins handlingsplans PA Secure men också till arbetet med bedömningen av riskhanteringsförmågor som pågår inom EU. Samarbetet har ett stort mervärde och ger en vidare ram

¹ Fullständigt frågeformulär bifogas (bilaga 1 och 2).

av kunskap och erfarenheter som komplement till det utvecklingsarbete som bedrivs nationellt av MSB i fråga om risk analyser och förmågebedömningar.

Deltagandet i arbetet inom **Expert Group on Nuclear and Radiation Safety** (EGNRS) är ett annat exempel på nytta för MSB:s verksamhet. Arbetet ger ett bredare utbyte mellan experter och också en ökad förståelse för hur strukturerna ser ut i de olika länderna kring Östersjön, vilket kan leda till en bättre krishantering vid en händelse. Kunskapsutbytet har också givet ett viktigt utbyte av information som kommer att ge ytterligare mervärde till Sveriges möjligheter att arbeta med långsiktiga konsekvenser vid en kärnteknisk olycka.

Inom oljeskadeskyddet finns en röd tråd från Östersjöstrategin, via HELCOM, till det nationella aktörsgemensamma arbetet från central till lokal nivå. Sveriges strategi för oljeskadeskydd är det sammanhållande dokumentet för alla berörda aktörer på området. Östersjöstrategin utgör ett av flera övergripande ramverk för helheten, den bistår med nödvändig styrning och vägledning av vårt samlade arbete. MSB har en samordningsroll i arbetet och mervärdet av Östersjöstrategin när således många fler aktörer än MSB.

- **Externa nätverk/samarbeten**

CBSS Civil Protection Nätverk och tidigare mångåriga samarbete med Östersjöländerna i olika former samt tidigare projektsamarbete har varit ett viktigt bidrag till samarbetet enligt den nya Östersjöstrategins handlingsplan och PA Secure.

Inom området oljeskadeskydd har Östersjöstrategin givit ingångsvärde till det aktörsgemensamma arbetet med Sveriges strategi för oljeskadeskydd. Expertnätverket NSO (Nationell samverkansgrupp för oljeskadeskydd) är arbetsgrupp för strategin och består av närmast berörda centrala och lokala myndigheter samt expertkonsulter. Östersjöstrategin har utgjort grundbult i det gränsöverskridande samarbetet inom oljeskadeskyddet både vad gäller enskilda EU-projekt men även för löpande samarbeten inom HELCOM och Köpenhamnsavtalet.

MSB:s deltagande i **myndighetsnätverk för EU:s strategi för Östersjöregionen** har en stor betydelse för myndigheten. Det ger möjligheter till informationsutbyte kring genomförande av Östersjöstrategin, till att hitta synergier och idéer om framtida projekt och, inte minst till att skapa kontakter. Kunskapshöjande aktiviteter är också väldigt viktiga.

- **Förbättringsfaktorer**

Östersjöstrategin är en viktig plattform för samarbetet på olika områden som har betydande gränsöverskridande betydelse. En viktig aspekt, och på många

sätt en förutsättning för bra resultat, är inte bara sektorsövergripande samverkan på regional och lokal nivå utan också mer allmänt samarbete. Det är av utomordentlig betydelse att även den centrala nivån medverkar och underlättar och skapar förutsättningar för det direkta samarbetet mellan regionala och lokala myndigheter. Pågående process att förbättra styrningen av genomförande av Östersjöstrategin, som koordineras av DG-REGIO, är en viktig komponent i detta arbete.

Det behövs fortfarande insatser för att öka kunskapen om EU:s Östersjöstrategi bland aktörerna och arbetet kopplat till den. Östersjöstrategin är fortfarande relativt okänd och uppfattas ibland som diffus och svårtillämplig. Text enklare broschyrer, presentationer och populärversioner som inkluderar exempel på hur den har använts av andra myndigheter skulle vara användbart i både intern och extern kommunikation.

En annan viktig faktor att nämna, är bättre möjligheter och förutsättningar för arbetet kopplat till genomförandet av Östersjöstrategin. Detta gäller både experter inom de olika områdena och samordningsansvariga. Detta är en prioriteringsfråga som behöver tydliggöras under den årliga planeringsprocessen.

Deltagande i samarbetsprojekt

- Pågående projekt

Flaggskeppsprojekt BaltPrevResilience

MSB leder "Baltic every day accident, disaster Prevention and Resilience (BaltPrevResilience)" project som finansieras inom ramen för EU:s Civil Protection Financial Instrument (mer information finns på projektets hemsida <https://msb.se/baltprevresilience>).

Förutsättningar för att projektets resultat ska tillämpas är mycket goda med hänsyn till dels att det sedan tidigare finns goda erfarenheter av samarbete av denna art inom BSR, dels att arbetet bedrivs parallellt med det nationella utvecklingsarbete som bedrivs bl.a. av MSB.

Projektet kommer att visa på vilka datasystem, datafångster som finns inom deltagande partners organisationer, för lärande av olyckor och kriser. Projektet vill även visa på vad som skulle kunna utvecklas tillsammans inom området lärande.

Spridning av vunna erfarenheter och kunskaper kommer att diskuteras under ett avslutande seminarium i Warszawa i februari 2016. Behov av ett fortsatt utvecklingsarbete kan mycket väl finnas vid slutet av det aktuella projektet.

Flaggskeppsprojekt From Gaps to Caps

MSB deltar i ett flaggskeppsprojekt "Risk management capability based on gaps identification in the Baltic Sea Region" (From Gaps to Caps) som leds av

systemmyndigheten i Litauen. Projektet finansieras inom ramen för EU:s Civil Protection Financial Instrument. En webbsida för projektet blir tillgängligt efter projektets start i mars 2015.

Projektet baseras på resultaten av avslutade 14.3 projekt som pågick 2012-2013 och kommer fortsätta det intressanta arbetet med riskanalyser i den makroregionala kontexten mellan Östersjöländerna.

Syftet med projektet är att öka kunskapen rörande bedömningar av riskhanteringsförmåga och att utveckla en mer gemensam förståelse för sådana bedömningar nationellt i östersjöländerna. Tanken är att projektet också ska facilitera att de nationella förmågebedömningarna som görs stämmer överens med EU:s civilskyddslagstiftning.

Förutsättningar för att projektets resultat ska tillämpas är mycket goda med hänsyn till dels redan etablerat professionellt nätverk som finns i BSR, dels att arbetet bedrivs parallellt med det nationella utvecklingsarbetet som bedrivs av MSB.

Flaggskeppsprojekt Baltic Leadership Programme

I samarbetet med Svenska institutet anordnades en pilotkurs för blivande chefer på hög nivå med uppgifter inom samhällsskydd och beredskap i Estland den 1-4 december 2014. Programmet bidrog med att ge verktyg och perspektiv som krävs av ledare för att kunna hantera framtida utmaningar inom krishantering.

Programmet var mycket givande och intressant och har bidragit till en utvecklad förståelse för krishanteringsförmågan och etablerade mekanismer i Östersjöregionen. Programmet gav dessutom ett bra nätverk i de länder runt Östersjön som deltog, vilket kan utnyttjas vid framtida samarbeten. På sikt kan det leda till bättre resursutnyttjande och högre kompetens.

Östersjöprogrammet BONUS 2010-16

MSB fortsätter att medverka i Östersjöprogrammet BONUS 2010-16, "The Joint Baltic Sea research and development programme", som observatör och delfinansiär med ett sammantaget bidrag om 9 MSEK under perioden 2013 – 2015. Under 2014 har programmet haft ett par kommittémöten, ett Kick-off möte i Riga med presentation av nya projekt inom utlysningarna "Levande ekosystem och Innovationer" som tillstyrktes 2013 och som startade under 2014. Sverige representeras formellt av Formas och Havs- och Vattenmyndigheten. Mer information om programmet finns på hemsida <http://www.bonusportal.org/>.

Under 2014 har en utlysning ägt rum inom området "Hållbara ekosystemtjänster". Beredningen av utlysning och vetenskaplig granskning

administreras av BONUS-sekretariatet på Finlands akademi. Under 2015 planeras två utlysningar om ekosystem respektive innovationer.

Diskussion har förts i samförstånd med EU-kommissionen och med andra länder angående en geografisk och innehållslig utvidgning av BONUS till att även omfatta Nordsjöområdet. Kontakter har därför tagits med NERC i UK, NWO i Nederländerna, NRC i Norge, EWO och BELSPO i Belgien. Kontakter med Irland och Island har också beretts.

I november 2014 inbjöds BONUS kommittén till EU-kommissionen för presentation och samtal om fördjupning och fortsättning. Kommissionen menar att BONUS är ett lyckat samarbete på regional nivå och för det europeiska forskningsområdet och ser gärna en fortsättning med en betydligt större budget inom ramen för Horisont 2020 förutsatt att avsatta medel under innevarande period förbrukas. BONUS skulle i så fall finansieras som ett art. 185 projekt men detta kräver omedelbara insatser från BONUS-sekretariatet för att hinnas med. Kommissionens beredning är tidsödande och omfattande. Kommissionen föreslog vid sittande möte och med adress till det lettiska ordförandeskapet i EU under första halvåret 2015 att BONUS uppmärksammas än mer och att möten skall hållas i kommissionen, med Rådet och i Parlamentet.

Ett problem som kvarstod under 2014 är att vissa medlemsländer inte haft ekonomiska resurser att i tid finansiera de delar som berör dem varför mycket tid och energi gått åt att diskutera dessa hinder och finna andra utvägar.

BONUS framtid och expansiva fortsättning förutsätter att BONUS deltagande länder lever upp till sina åtaganden.

Creative Industries Safety Knowledge Transfer (CISKT)

MSB deltar i ett internationellt utvecklingsprojekt CISKT som delfinansieras av EU:s Leonardo da Vinci Lifelong Learning Programme (mer information finns på projektets hemsida <http://ciskt.eu/>). Detta är ett tvåårigt projekt som avslutas hösten 2015.

Syftet är att ta fram en gemensam grund till en studieplan för att utbilda arrangörer, poliser, räddningstjänst, sjukvårdpersonal m.fl. inom säkerhetsområdet vid stora och små evenemang i de nordiska länderna och specifikt i Sverige, Estland och Finland.

Inom projektet planeras en två-tredagars utbildning för alla intresserade i evenemangssäkerhet. Vidare planeras en mer avancerad utbildning på universitetsnivå i två steg.

Förväntat resultat av projektet är en permanent struktur för yrkesutbildning inom evenemangs säkerhet. Ett annat mål med projektet är att skapa Nordic Event Safety Certificate. Flera länder kan vara intresserade av CISKT arbetet.

- **Avslutade projekt**

EU-projekt ARCHOIL

MSB deltog i EU-projektet "Management of onshore cleanup operations of oil spills in archipelagos (ARCHOIL)" som finansieras av Interreg IVA (mer information finns på projektets webbsida - <http://archoil.fi/>). Projektet avslutades i april 2014.

Merparten av arbetet har slutförts under 2013 och rapporterats föregående år. Ett extra seminarium genomfördes våren 2014 med syfte att föra arbetet vidare till tre nya kommuner som själva valt att fortsätta arbeta med ARCHOIL's resultat utan extern finansiering. Resultaten från ARCHOIL har lyft oljeskadeskyddet i Stockholms län. Endast fyra kommuner deltog formellt men resultaten från projektet har spridits och vidareutvecklas. ARCHOIL fungerade således som ett startskott i regionens beredskapsarbete inom oljeskadeskydd. De deltagande aktörerna implementerar resultaten och skapar förmåga under projektets gång. Nya kontakter har skapats genom projektet och kontakten mot Åland är ett av de mest värdefulla resultaten i projektet.

Resultaten är ett led i utvecklingsarbetet i regionen och har bidragit med många viktiga byggstenar. Projektet bidrog till att lyfta arbetet med oljeskadeskydd bland annat genom att öka förståelsen för aktörernas respektive roller och ansvar. Vidare har projektet bidragit till en ökad förståelse för riskbilden i länet och gett insikter kring behovet av gränsöverskridande arbete både i de förebyggande och hanterande skedena.

En framgångsfaktor var att de aktivt deltagande aktörerna själva fått möjlighet att forma projektets innehåll utifrån sina behov. MSB har stöttat administrativt, vilket möjliggjort deltagande. Kommunerna hade inte valt att delta i ett administrativt tungt Interreg projekt utan MSB:s stöd. 2:4 medel för MSB:s kostnader var också en avgörande faktor.

På kort sikt bidrar ARCHOIL till att prioritera aktörernas arbete med oljeskadeskydd i Stockholms län, det sätter indirekt ett tryck på kommuner som ligger efter med sitt beredskapsarbete och höjer på sikt förmågan i hela länet.

Övergripande bedömning av insatsområden i handlingsplanen

Åtgärderna i handlingsplanen ses som relevanta för att nå strategins mål. Flaggskeppen som en form av "cluster of projects" kan ha en mycket stor betydelse för att ge en tydlig bild av behovet av samordnade aktiviteter med någon form av gemensam inriktning som leder till uppsatta mål i strategin.

Pågående vidareutveckling av PA Secure kan ge en mer sammanhängande bild av hela verksamhetsområdet.

Flaggskeppsprojekt är relevanta enligt vår bedömning, men oftast sätts orimligt omfattande mål i förhållande till de resurser och tid som tilldelas för att genomföra projekteten.

De viktigaste faktorerna för ett lyckat projekt är en bred förankring inom BSR, intresserade och engagerade deltagare i de aktuella frågorna och arbetet samt tillräcklig finansiering. En annan viktig faktor är att genomföra konkreta projekt av mindre omfattning där resultaten lätt kan hanteras och omsättas hos slutanvändaren.

Summering av genomförandet perioden 2009-2014 och framåtblick

Aktivt regionalt samarbete med att förebygga och begränsa effekter av olyckor och katastrofer i Östersjöregionen är en förutsättning för att aktiviteter under Östersjöstrategin ska kunna utvecklas positivt. Aktivt regionalt samarbete bidrar i hög grad till att skapa säkrare regioner och att ge människor trygghet, något som också ligger helt i linje med Europa 2020 prioriteringar. EU:s Östersjöstrategi är en bra illustration av detta – ”to make the Baltic Sea region a safe and secure place”. Att skapa ett mindre sårbart samhälle och tryggare människor, bidrar till ökad stabilitet och en bra grund för demokratisk och fredlig utveckling.

Arbetet med genomförandet av EU:s Östersjöstrategi integreras alltmer i ordinarie verksamhet, särskild inom områden där samarbetet sammanfaller med myndighetens huvudsakliga uppdrag. Östersjöstrategin är fortfarande en relativt ny form av samarbete vilket betyder att samarbetsformerna kontinuerligt utvecklas.

Efter att MSB, i samverkan med Östersjösekretariat, har fått samordnarens roll för ett nytt prioritetsområde Secure (PA Secure) lyfts genomförandet av EU:s Östersjöstrategin som ett av de viktiga ingångsvärdena i MSB:s planeringsanvisningar för verksamhetsplanering 2015-2018. Detta ses som ett positivt steg i integreringen av strategin i myndighetens ordinarie arbete.

Arbetet med genomförande av EU:s Östersjöstrategi står framför ett antal utmaningar. Samordningen av de olika prioritetsområdena inom strategin är ett viktigt arbete för att genomförandet av strategin ska lyckas. Samma gäller projektledare för de olika flaggskeppsprojekten. Myndigheten behöver avsätta tid och resurser till prioritetssamordnare och projektledare för ett bra resultat.

Östersjöstrategin har skapat en grund för prioritering av arbetet med oljeskadeskydd i regionen. Den ger alla berörda aktörer i Sverige och hela

regionen en gemensam grund att utgå ifrån. Det har underlättat samverkan inom oljeskadeskyddet både nationellt och i regionen.

Östersjöstrategin är fortfarande relativt okänd bland många aktörer och den anses av många som för diffus och policyinriktad. En utmaning har varit att kommunicera Östersjöstrategin och få berörda aktörer att se sin del i helheten, oavsett om de är offentliga, privata eller frivilliga aktörer på lokal, regional eller central nivå.

Erfarenheterna av projektarbetet är positiva men det saknas programstyrning. Vilken typ av projekt önskar man att länderna genomför? Vilka långsiktiga mål och behov ska dessa projekt uppfylla? Utifrån det kan projektförslag tas fram. Inom oljeskadeskydd finns specifika mål för området, men synergier mot andra områden kan vidareutvecklas om det kommer finnas gemensamma målbilder på programnivå.

Roll som Prioritetsområdessamordnare (PAC)

Från februari 2013 har MSB, i samverkan med Östersjösekretariatet, haft prioritetsområdessamordnarens roll (PAC) för **ett nytt** prioritetsområde Secure (PA Secure) i den reviderade handlingsplanen.

I sin nya roll har PAC fokuserat sitt arbete på att dels etablera en styrgrupp för PA Secure, dels skapa förutsättningar för länderna att initiera nya projekt.

En styrgrupp för PA Secure har etablerats och hade haft möte den 9 december 2014 i Stockholm. Terms of Reference för styrgruppsarbetet antogs av länderna. Alla Östersjöländerna och EU:s kommission ingår i styrgruppen. Länderna visade ett bra engagemang och vilja att arbeta i gruppen.

En viktig uppgift för styrgruppen är att fungera som ambassadörer för arbetet med genomförande av Östersjöstrategin i respektive land. Detta är en utmaning och här behövs stöd både från kommissionens sida och från de nationella kontaktpersonerna (NCP) i respektive land.

Under 2014 har PAC arrangerat ett antal workshoppar med syfte att diskutera och förbereda ansökning för **ett flaggskeppsprojekt** enligt EUSBSR:s handlingsplan. Projekt som bygger på resultaten från avslutade 14.3 projektet och fortsätter arbetet med riskanalyser i den makroregionala kontexten. Ansökningen om projektet **From Gaps to Caps** har beviljats medel från DG-ECHO.

Det finns ett intresse från olika aktörer att genomföra projekt kopplade till prioriterade områden i EUSBSR:s handlingsplan. PA Secure lämnade sitt stöd till tre av flera inkomna ansökningar till att få seed-money finansiering från kommissionen som beviljades.

MSB i sin PAC roll har tagit initiativ till en fortsättning av **Baltic Leadership Programme**. I samarbetet med Östersjösekretariatet och Svenska institutet

genomfördes i december 2014 i Estland en pilotkurs för blivande chefer på hög nivå med uppgifter inom samhällsskydd och beredskap.

MSB i sin roll som prioritetssamordnare deltog aktivt i det **årliga forumet för EUSBSR** den 3-4 juni i Turku. Under forumet arrangerade PA Secure i samarbete med HA Sustain, den parallella session "Reduction of risk and improving disaster preparedness – possibilities for investments". Deltagandet i den gemensamma sessionen var av stort värde för MSB:s verksamhet. Sessionen kan ses som en viktig dialog som fördes i den regionala kontexten mellan privata (försäkringsbolag) och statliga aktörer om deras roller under katastrofer.

Olika processer kopplat till utvecklingen av arbetet med strategin pågår kontinuerligt och samordnas av DG-Regio. Dessa processer är viktiga och kräver mycket kraft och fokus från prioritetssamordnarna vilket oftast leder till att det systematiska arbetet inom respektive prioritetsområdet bortprioriteras. T ex PA Secure har bra möjligheter till **samverkan med andra PA** inom Östersjöstrategin, i första hand PA Safe där kontakter redan är etablerade men också med PA Hazards, Health, Agri och olika horisontella åtgärderna (HA). Denna typ av arbete kräver systematik och analyser som det inte finns tid till i verkligheten.

En annan viktig samverkan för PA Secure är kontakten med vårt systerområde inom EU:s strategi för Donau regionen och andra regionala strategier. Samarbetet med Helcom är också av stor betydelse för PA Secure. Med andra ord prioritetssamordnare behöver lägga fokus och tid på sitt primära uppdrag vilket i nuläget är en stor utmaning.

MSB:s ledning stödjer myndighetens uppdrag som prioritetssamordnare för PA Secure. För att underlätta och förbättra det interna arbetet med genomförandet av Östersjöstrategin behöver mer tid och resurser avsättas.

Stödet från departementet upplevs som tillräckligt. Samordningsmötena för alla svenska PAC och HAL, som sammanhålls av nationella kontaktpersonen på SB är ett uppskattat initiativ.